

ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Національний звіт: Україна

Фінальний звіт 08/04/2021

ПЕРЕДМОВА

Позиція та дії організацій громадянського суспільства (ОГС) у неформальному та інформальному навчанні надають підтримку молоді та дорослим в отриманні навчання впродовж життя та сприяють досягненню якісної освіти для всіх, як це зазначено у пункті 4 Цілей сталого розвитку (ЦСР4).

Пандемія Covid-19 змусила ОГС переглянути свою діяльність у сфері неформального та інформального навчання та підтримки зайнятості як шляху до нової реальності. Швидкі зміни, що відбуваються у світі, та наслідки Covid-19 змусили ОГС швидко адаптувати свої послуги для того, щоб бути ближчими до місцевих отримувачів, а також часто застосовувати інноваційні підходи.

Такими є загальні висновки дослідження ЄФО щодо відповіді ОГС, що мають вплив на розвиток людського капіталу (РЛК), зокрема неформального та інформального навчання та підтримки зайнятості на пандемію. Дослідження ЄФО проводилося у 2020 році, використовуючи як основу попередню роботу у цьому секторі. У ньому взяли участь 6 країн: Албанія, Йорданія, Сербія, Таджикистан, Україна та Узбекистан.

Результати дослідження ЄФО підтверджують роль ОГС як посередника між державними органами та громадянами. У діалозі щодо національної та місцевої політики ОГС виступають як спостерігачі, представники та партнери, хоча часто з ними проводяться лише консультації з обмеженим впливом на політичні рішення. Якщо б вони працювали у тандемі, ОГС та інституційні органи могли б зробити більше для популяризації РЛК у суспільствах, що змінюються, та забезпечити ефективну доступність навчання для всіх і кожного.

Метою дослідження було оцінити оперативний потенціал ОГС у РЛК, а також їхню динамічність та стійкість у контексті пандемічної кризи. Наприклад, в рамках дослідження оцінювалися активність ОГС проти реактивності у надзвичайний час, їхня здатність мобілізувати ресурси (людські, фінансові), інновації та передбачення ситуації, організаційна здатність до навчання, взаємодоповнюваність щодо дій місцевих та національних органів влади та плани на майбутнє.

Щодо роботи ОГС у сфері РЛК, дослідження було зосереджено на:

- розвитку навичок шляхом неформального та інформального навчання серед молоді та дорослих;
- послугах, пов'язаних із працевлаштуванням, які підтримують зв'язок між навчанням та зайнятістю;
- підвищенні рівня обізнаності та популяризацію розвитку навичок та працевлаштування;
- створенню, використанню та обміну знаннями щодо розвитку навичок та працевлаштування.

У Звіті по Україні наводяться результати дослідження ЄФО щодо ОГС, які здійснюють діяльність, пов'язану з РЛК, у країні. Воно малює портрет ОГС, які вносять свій внесок у РЛК в Україні, включаючи проблеми та можливості, з якими вони стикаються.

Звіт починається з представлення цілей дослідження, методології та структури державної політики щодо ОГС. У Розділі 1 надається інформація щодо ОГС, які брали участь у дослідженні. У Розділі 2 представлені результати щодо реакції ОГС на вплив пандемії Covid-19 на РЛК. У звіті аналізуються ОГС та зацікавлені сторони, політичний діалог у Розділі 3 та потенціал майбутніх внесків у РЛК у Розділі 4. Результати інтерв'ю з невеликою групою бенефіціарів ОГС представлені у Розділі 5. Нарешті, Розділ 6 структурує висновки щодо ключових питань та містить рекомендації щодо нинішньої участі, ролі та потенціалу ОГС у секторі РЛК.

Автором цього звіту є Ольга Лиса, яка провела дослідження в Україні за підтримки Олександра Дишлевого. Ірина Федець є співавтором звіту; вона провела аналіз бенефіціарів ОГС щодо сприйняття та оцінки діяльності ОГС. За концепцію, дизайн та методологію дослідження відповідає команда ЄФО, а саме команда експертів у складі Сірії Тауреллі (координатор), Маргарети Ніколовської, Стиліаноса Карагіанніса, Яна Каммінга та Надежди Солодянкіної. ЄФО також

підготувала короткий виклад основних висновків щодо усіх 6 країн, які взяли участь у дослідженні, з метою огляду їхніх спільних рис та відмінностей, які можна знайти у відкритому просторі ЄФО ([Area 5.1 - Civil society organizations | Open Space \(europa.eu\)](#)). Мета полягає у тому, щоб зробити загальні висновки та підтримати взаємне навчання, а також дозволити спільне розміркування над умовами, що дозволяють ОГС брати активну участь у розробці, впровадженні, моніторингу та оцінці політики щодо РЛК.

Застереження:

Цей звіт ще не відредагований і не відформатований ЄФО. Якщо інше не зазначено, відтворення цього документу дозволено за ліцензією Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Це означає, що відтворення дозволено за умови вказання джерела та зазначення будь-яких внесених змін. Факти та думки, висловлені у цьому звіті, належать автору та необов'язково відображають погляди ЄФО чи установ ЄС.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	6
ЧАСТИНА 1. ПРОФІЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ	9
ЧАСТИНА 2. ВІДПОВІДЬ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19	19
РОЗДІЛ 3. ДІАЛОГ МІЖ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ ОСОБАМИ ТА ЩОДО ПИТАНЬ ПОЛІТИКИ	24
РОЗДІЛ 4. ПОТЕНЦІАЛ СЕКТОРУ РЛК	27
РОЗДІЛ 5. ВИСНОВКИ ЩОДО ІНТЕРВ'Ю З БЕНЕФІЦІАРАМИ	30
РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ	34
Профіль ОГС	Error! Bookmark not defined.
Робота ОГС у сфері неформального та інформального навчання та послуги щодо зайнятості	Error! Bookmark not defined.
Стійкість під час пандемії COVID-19	Error! Bookmark not defined.
Участь у діалозі щодо питань політики, роль та потенціал на майбутнє	Error! Bookmark not defined.
ПОСИЛАННЯ	37

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

COVID-19 – Коронавірусна хвороба 2019

ОГС – Організація громадянського суспільства

ЄК – Європейська комісія

ЄФО – Європейський фонд освіти

РЛК – Розвиток людського капіталу

ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МВОК – масовий відкритий онлайн-курс

ЦСР – Цілі сталого розвитку

Великобританія – Сполучене Королівство Великобританії

ПРООН – Програма розвитку ООН

USAID – Агентство США з міжнародного розвитку

ВСТУП

Правові та організаційні принципи заснування та діяльності громадських організацій в Україні визначені Законом України «Про громадські об'єднання» та гарантовані Конституцією України та міжнародними договорами України.¹ Найважливіші дослідження щодо громадянського суспільства та середовища для його розвитку в Україні були проведені в рамках міжнародних проектів, що підтримуються та фінансуються міжнародними агенціями, такими як ЄК, USAID, ПРООН, ОБСЄ та ін. Україну включено до щорічного звіту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) під назвою «Індекс сталості організацій громадянського суспільства 2019»². ОБСЄ регулярно оцінює ситуацію з розвитком громадянського суспільства в Україні³. За підтримки ПРООН та Міністерства закордонних справ Данії у 2013 році була заснована Мережа хабів громадянського суспільства,⁴ яка об'єднує провідну регіональну організацію громадянського суспільства (ОГС) для сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, підтримки демократичних перетворень та посилення голосу місцевих громад.⁵

Для цілей дослідження ми використовуємо визначення «Організації громадянського суспільства», надане ЄС, яке також використовується в українському товаристві експертів. Тож ОГС – це:

- організаційна структура, члени якої служать загальним інтересам через демократичний процес і яка виконує роль посередника між державними органами та громадянами;
- недержавні, некомерційні суб'єкти, що діють на незалежній та підзвітній основі;
- ключовий суб'єкт у створенні основ для широкого демократичного процесу, а також для всеосяжного та сталого зростання.

За останніми офіційними статистичними даними, за 2018 рік⁶ в Україні зареєстровано 26 630 громадських організацій. За останні п'ять років кількість ОГС в Україні зросла у 1,2 рази. Більш нових статистичних даних немає, але дані опитувань дозволяють припустити подальший ріст кількості ОГС в Україні у 2019-2021 роках, незважаючи на пандемію COVID-19. За словами експертів та результатами досліджень, пандемія COVID-19 мобілізувала українське громадянське суспільство, яке спрямувало свою увагу на вирішення нових викликів.⁷ Вони здійснюють широкий спектр заходів, включаючи спортивні, ділові та молодіжні асоціації, ветеранські організації, захист прав людини, включаючи вразливе населення, меншини та жінок,

¹ Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI. Доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17?lang=en#Text>

² Індекс сталості організацій громадянського суспільства 2019. Центральна та Східна Європа та Євразія, 23-е видання, USAID (жовтень 2020 р.), доступний за посиланням: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/csosi-europe-eurasia-2019-report.pdf>

³ Громадянське суспільство та криза в Україні. ОБСЄ (лютий 2015 р.), доступний за посиланням: <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/141046>

⁴ Мережа хабів громадянського суспільства, веб-сайт: <https://www.hubs.org.ua/en/about-us/what-is-the-network/>

⁵ Річний звіт Мережі організацій громадянського суспільства (2018 р.), ПРООН (липень 2019 р.), доступний за посиланням: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/library/democratic_governance/annual-report-of-cso-hubs-network.html

⁶ Мережа хабів громадянського суспільства, веб-сайт: <https://www.hubs.org.ua/en/about-us/what-is-the-network/>

⁷ Мережа хабів громадянського суспільства, веб-сайт: <https://www.hubs.org.ua/en/about-us/what-is-the-network/>

захист інтересів, моніторинг політичних реформ та демократії, а також надання послуг навчання впродовж життя, працевлаштування тощо.

Дослідження Європейського фонду освіти (ЄФО) спрямоване на аналіз активного внеску ОГС у розвиток людського капіталу впродовж життя та участі у неформальному та інформальному навчанні та зайнятості. Питання освіти дорослих та освіти впродовж життя регулюються законодавством дуже слабо, лише статтею в Законі «Про освіту»⁸. Сучасні умови розвитку суспільства та інтеграції до європейського співтовариства вимагають специфічних механізмів та інструментів взаємодії між усіма зацікавленими сторонами в освіті дорослих. Це питання є актуальним. Воно має вирішуватися державними органами, міжнародними донорськими організаціями, а також ОГС. У вересні 2020 року Міністерство освіти і науки представило на громадське обговорення проект Закону України «Про освіту дорослих»⁹. Закон визначає поняття «освіта дорослих», а також регулює основні умови впровадження освіти дорослих, пріоритетні напрями освіти дорослих та правові аспекти діяльності постачальників освіти дорослих.

Нині послуги з освіти дорослих надають (1) навчальні заклади: загальноосвітні та професійно-технічні школи, університети, (2) державні та регіональні центри зайнятості – головний постачальник на даний момент, (3) приватні компанії: приватні школи, центри кар'єри, мовні школи тощо, та (4) ОГС та їхні асоціації. Останнім часом ОГС стали відігравати більш серйозну та значну роль у розробці та впровадженні освіти дорослих в Україні. Одна з найактивніших серед них Українська асоціація освіти дорослих¹⁰, яка об'єднує до сорока членів: ОГС, університети, професійні організації, центри підвищення кваліфікації тощо, а також окремих експертів. Серед міжнародних організацій, які впливають на розвиток освіти дорослих в Україні, слід виділити DVV International. Починаючи з 2018 року, вона реалізує проект «Сприяння освіті дорослих в Україні».¹¹ У рамках цього проекту вона сприяла створенню та розвитку мережі ОГС – Центрів навчання та освіти для дорослих. Ці центри реалізують освітні програми для дорослих, орієнтовані на потреби та спрямовані на підвищення економічної, соціальної відповідальності та життєвих навичок.

У листопаді - грудні 2020 року ЄФО розпочав проведення дослідження «Внесок організацій громадянського суспільства (ОГС) у розвиток людського капіталу впродовж життя в Україні», що є частиною багатонаціонального дослідження, проведеного у шести країнах, що розвиваються: Албанії, Йорданії, Сербії, Таджикистані, Україні та Узбекистані. Метою дослідження є отримання кращого розуміння щодо наступних питань:

- 1) хто такі ОГО, які працюють у сфері неформального та інформального навчання та сфері зайнятості;
- 2) яким чином ОГС сприяють розвитку людського капіталу (РЛК);
- 3) чи змінили ОГС свою діяльність через COVID-19.

⁸ Закон України «Про освіту», ст. 18 «Освіта дорослих», 5 вересня 2017 р., № 2145-VIII, Доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?lang=en#Text>

⁹ Проект Закону України «Про освіту дорослих», Міністерство освіти і науки (вересень 2020 р.). Доступний за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-doroslih>

¹⁰ Більше інформації на веб-сайті: <http://www.uaod.org.ua/en/#home>

¹¹ Інформацію про проект «Сприяння освіті дорослих в Україні» можна знайти тут: <https://www.dvv-international.org.ua/ukraine/projects/2018/2018-3>

Дослідження ЄФО складається з двох етапів:

- 1) створення якомога повнішої державної бази даних ОГС, що працюють у сфері неформального та інформального навчання та сфері зайнятості;
- 2) проведення особистих співбесід з членами ОГС: керівником організації, менеджером тощо.

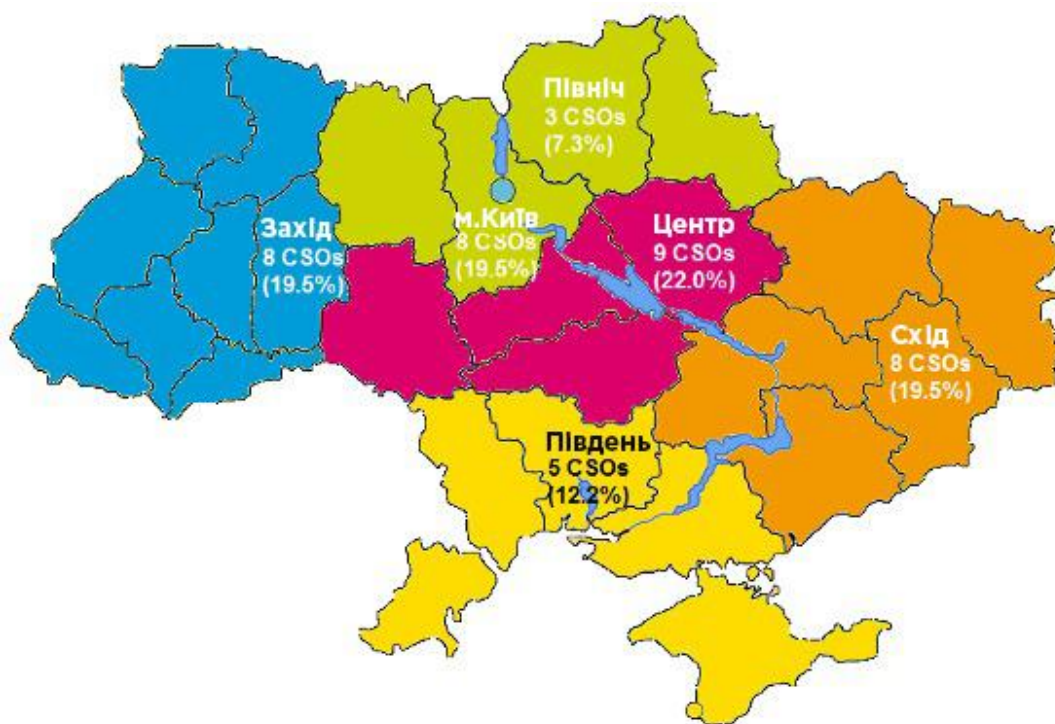
База даних країни включає 71 ОГС по всій Україні та є репрезентативною для всіх макрорегіонів (Північ, Центр, Схід, Південь, Захід) та міста Києва (розглядається як окремий регіон). Запрошення на співбесіду було надіслано усім ОГС із бази даних, і було опитано 41 ОГС, які надали свої відгуки. Особисті співбесіди проводилися за допомогою інструментів для відеозв'язку (переважно ZOOM). Тих, хто не мав доступу до інструментів для відеозв'язку з різних причин (технічна проблема, обмеження за часом, місцезнаходження тощо), опитували за телефоном. Додатково до основного опитування, ми отримали 10 форм зворотного зв'язку від бенефіціарів ОГС щодо їх задоволення отриманими послугами та пропозицій щодо подальшого вдосконалення.

ЧАСТИНА 1. ПРОФІЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ

ОГС, що досліджувалися, представляють великі та малі міста по всій Україні. Багато з них є членами мереж або асоціацій, а деякі самостійно управляють мережами. Вони працюють над наданням неформальної підготовки молоді та дорослим та проводять дослідження у галузі навичок та зайнятості. У цьому розділі описується профіль опитаних ОГС, їхня діяльність та погляди на те, як ефективно реалізувати свою місію.

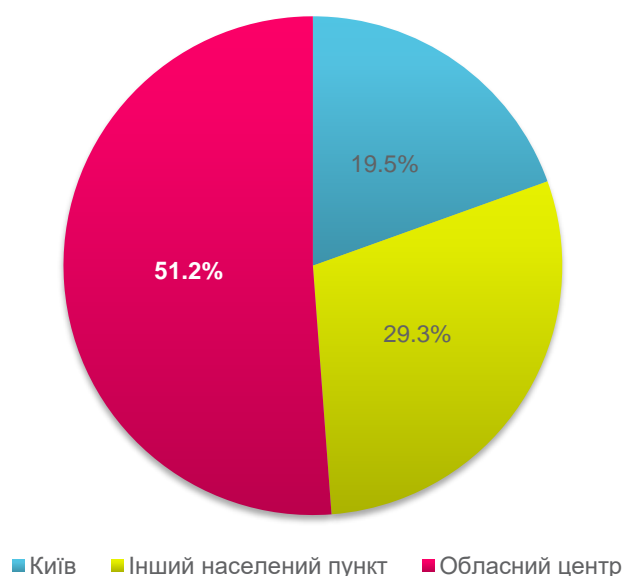
Місцезнаходження ОГС

Організації, що досліджувалися, розташовані у 20 різних населених пунктах України. Головні офіси 8 ОГС (19,5% від вибірки, що склала 41 ОГС) знаходяться у столиці країни, Києві. Решта базується в інших місцях країни, що означає, що опитані ОГС представляють усі географічні регіони країни та належать різним громадам в Україні.

Мал. 1. ОГС. Географічний розподіл

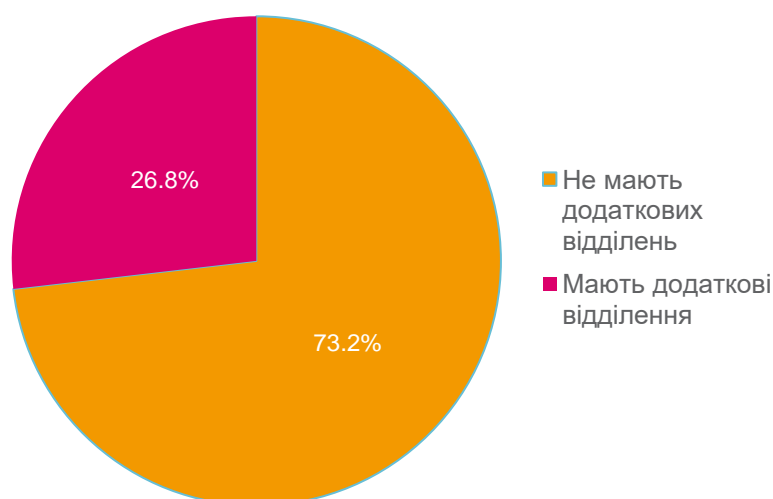
21 ОГС або 51,2% розташовані в обласних центрах: п'ять – у Львові, три – у Вінниці, по дві ОГС у Черкасах, Харкові, Миколаєві та Полтаві, і по одній у Дніпрі, Кропивницькому, Одесі та Сумах. Решта, 12 ОГС або 29,3% вибірки, знаходяться в менших містах, де український некомерційний сектор, як правило, менш присутній, а мешканці часто мають обмежений доступ до послуг ОГС. Тому їхня роль у їхніх громадах, ймовірно, ще більш помітна та значна.

Мал. 2. Місцезнаходження ОГС

Додаткові відділення

Більшість ОГС (73,2%), що досліджувалися, не мають жодних додаткових відділень – регіональних, місцевих чи інших. Ще 26,8% переважно мають одне додаткове відділення (п'ять ОГС) або два-чотири додаткові офіси (три ОГС). Одна ОГС зазначила, що у них є п'ять-сім додаткових офісів, а дві ОГС повідомили, що мають вісім або більше відділень. Отже, вибірка складається із більшості ОГС, які працюють з одного офісу, і досить значної частини тих, хто створив додаткові відділення, що розширюють їхню географію.

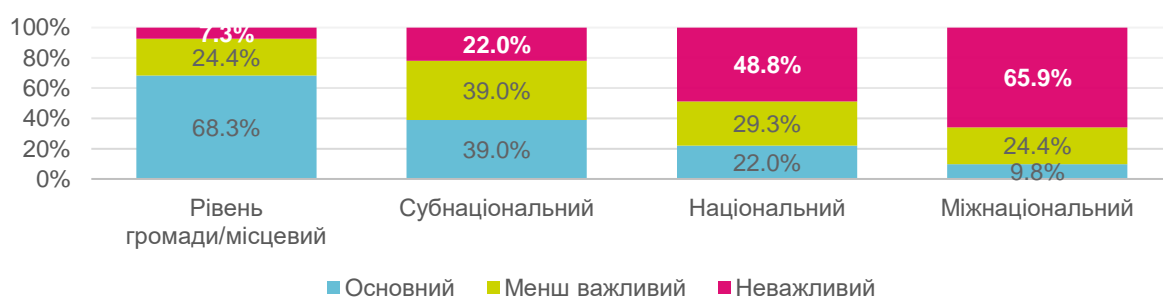

Мал. 3. Наявність додаткових відділень ОГС (регіональних, місцевих, інших)

Рівень роботи

Значна частина ОГС, що досліджувалися, орієнтована на місцевий рівень: 68,3% заявили, що це їх основний рівень діяльності. Субнаціональний рівень також є досить важливим для ОГС. Що стосується національного рівня діяльності, майже рівні частини респондентів назвали його більш-менш важливим (22% та 29,3% - 51,2% загалом) і неважливим (48,8%).

9,8% ОГС надають пріоритет міжнародному рівню діяльності. Крім того, майже 25% заявили, що це менш важливо. ОГС, які працюють на міжнародному рівні, найчастіше називають Центральну та Східну Європу та окремі країни регіону – Грузію, Молдову, Польщу – серед країн, в яких вони працюють. Деякі ОГС заявили, що вони працюють в Азербайджані, країнах Балтії, Великобританії та інших країнах Європи та світу.

Мал. 4. Рівень роботи ОГС

Тож діяльність ОГС, що досліджувалися, в основному зосереджена на місцевому або субнаціональному рівні, тоді як деякі працюють на міжнародному рівні у Східній та Центральній Європі та інших країнах.

Управління мережами та участь у них

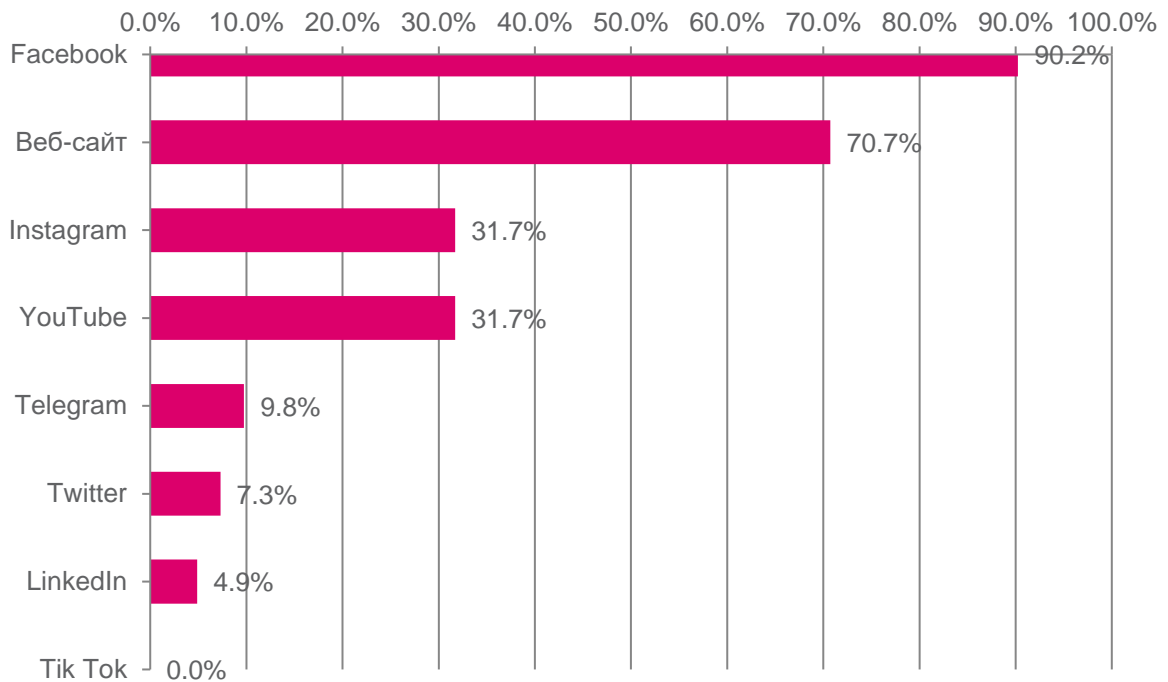
Досить велика частина ОГС, що досліджувалися (34,1%), управляють або координують роботу мережі в Україні. Участь у мережах дуже поширена – 75,6% респондентів заявили, що є членами однієї або кількох мереж або асоціацій в Україні.

Мал. 5 Управління мережами та участь у мережах

Присутність в Інтернеті

Оскільки щонайменше 71% жителів України віком від 15 років мають регулярний доступ до Інтернету¹², для ОГС життєво важливо бути присутніми в Інтернеті. Майже всі опитані ОГС мають якусь присутність в Інтернеті: веб-сайт або одну або кілька сторінок у соціальних мережах. Лише дві ОГС, які складають 4,9% вибірки, не мають ані веб-сайту, ані каналів у соціальних мережах.

Мал. 6. Присутність досліджуваних ОГС в Інтернеті

9 із 10 ОГС, присутніх в Інтернеті, мають сторінку у Facebook. Це найпопулярніша соціальна платформа як для опитаних ОГС, так і в Україні загалом: у 2020 році в Україні було 15 мільйонів користувачів Facebook¹³. Розробка та розміщення веб-сайту вимагає більше ресурсів, ніж ведення соціального каналу. Можливо, саме тому менша кількість опитаних ОГС мають свій сайт – майже 71%.

Близько третини ОГС, які мають присутність в Інтернеті, мають сторінку в Instagram або канал YouTube. Telegram, Twitter та LinkedIn не такі популярні: менше 10% опитаних ОГС використовують ці соціальні медіа-платформи. Жодна з опитаних ОГС не присутня на TikTok, платформі для обміну відео.

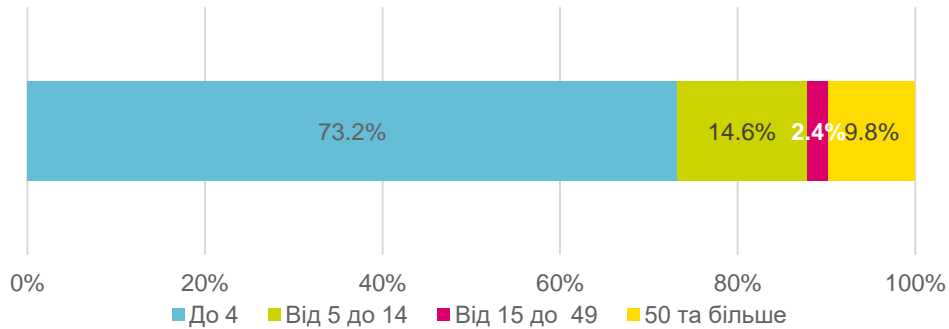
¹² Дослідження «Проникнення Інтернету в Україні», Інтернет Асоціація України, Factum Group, жовтень 2019 р. [українською мовою]:

https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovcyh_doslidzhen_iii_kvartal_2019_roku.pdf

¹³ За останні півроку українська аудиторія в Instagram збільшилася на 13%, у Facebook – на 7,1%, — дослідження [українською мовою]: <https://ukranews.com/ua/news/715415-u-instagram-i-facebook-zroslo-ukrayinska-audytoriya-za-ostanni-pivroku-rlusone>

Робочі місця, створені ОГС

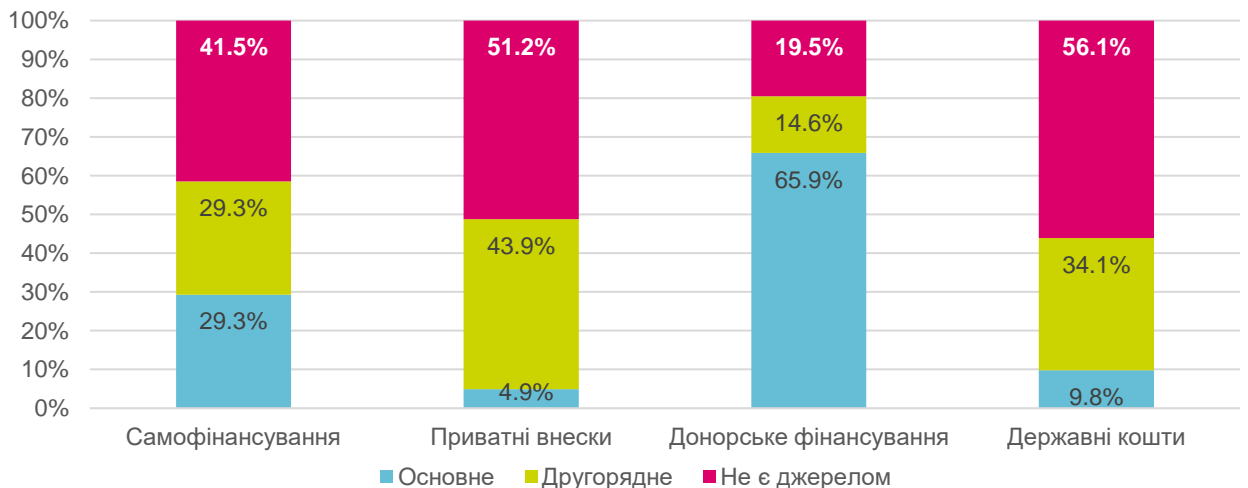
ОГС, що досліджувалися, створюють в Україні робочі місця, наймаючи працівників та співробітників. Однак більшість із них (73,2%) – це невеликі організації з точки зору зайнятості, що мають до чотирьох працівників. Другою за величиною групою є ОГС, в яких працює від 5 до 14 працівників: вони складають 14,6% вибірки. Цікаво, що на третьому місці є ОГС, які мають 50 і більше працівників (9,8%), і лише в одній з опитаних ОГС працює від 15 до 49 людей. Це показує, що, хоча у більшості директорів ОГС є лише кілька співробітників, існує досить значна частка великих організацій, що мають багато співробітників.

Мал. 7. Кількість оплачуваних працівників та співробітників ОГС

Джерела фінансування

Донорське фінансування є основним джерелом фінансування діяльності ОГС: майже 66% з них назвали його своїм основним джерелом фінансування. Самофінансування шляхом залучення коштів, продажу товарів та інших засобів є ще одним важливим каналом фінансування, що використовують як основне чи другорядне джерело 58,5% ОГС.

Мал. 8. Джерела фінансування ОГС

З іншого боку, державне фінансування та приватні внески найрідше використовуються як джерела фінансування. Більше половини опитаних ОГС не використовують жодного з цих двох джерел. Той факт, що ОГС переважно покладаються на донорські кошти, свідчить про те, що їх фінансовий стан може бути нестабільним та сприйнятливим до ризиків зміни пріоритетів донорів. Наявність самофінансування є позитивним знаком, тоді як приватні внески та державні гранти та фінансування, як правило, залишаються недостатньо використаними.

Рік заснування ОГС

Значна частина ОГС, що взяли участь у дослідженні (41,5%), була створена за останні п'ять років. Це можна пояснити низкою подій, що трапилися нещодавно: політичні зміни, що відбулися в Україні у 2014 році та спричинили зростання громадської активності, процес реформ, внаслідок якого була спрощена реєстрація та діяльність ОГС, зростаючий попит українського суспільства на розвиток людського капіталу, тенденції на ринку праці, що вимагають від працівників нових навичок та знань.

17,1% ОГС були засновані у 2010-2014 рр. У 2000-х було створено 24,4%, а в 1990-х – 17,1%. Отже, вибірку опитаних ОГС складають як нещодавно створені організації, так і ті, що мають десятиліття досвіду.

Цілі сталого розвитку

ОГС, що досліджувалися, запитували, чи підтримують вони Цілі сталого розвитку (ЦСР), прийняті державами-членами ООН¹⁴. Як організації, що зосереджені на розвитку людського капіталу, найчастіше ОГС вказували на підтримку ЦСР4 – Забезпечення якісної освіти для всіх, що було очікуваним.

Підтримка ЦСР17 (Партнерство заради стійкого розвитку) є досить поширеною – про неї повідомили понад 80% ОГС. ЦСР8 (Гідна праця та економічне зростання) також доволі популярна – її підтримують 78% ОГС. Високу підтримку ЦСР8 можна пояснити тим, що хороші робочі місця та економічні можливості пов'язані з якістю освіти та навичок.

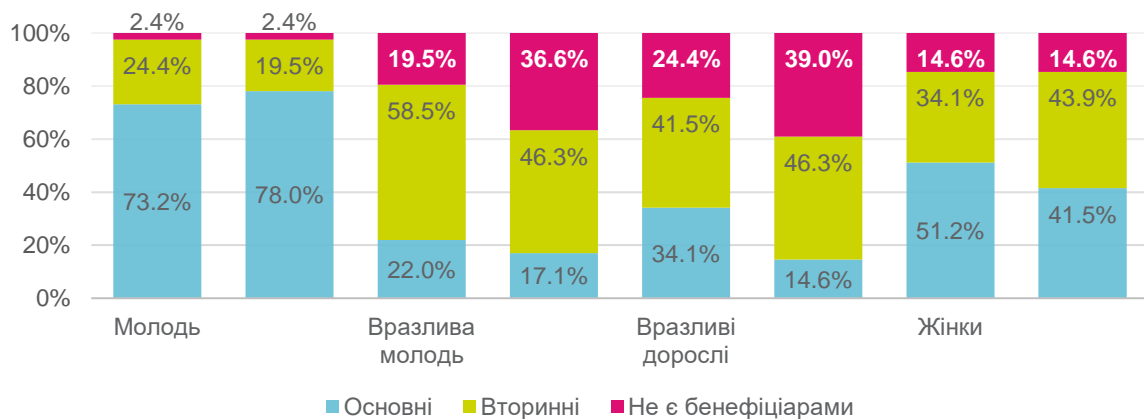
Мал. 9 Цілі сталого розвитку 2030, які підтримують ОГС

¹⁴ ООН. Вживання заходів для Цілей сталого розвитку
<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>

31,7% опитаних ОГС підтримують до трьох ЦСР. 22% підтримують від чотирьох до шести ЦСР. 14,6% підтримують від семи до дев'яти ЦСР, а 29,3% ОГС підтримують 10-11 ЦСР. Одна з опитаних ОГС не повідомляла про підтримку ЦСР.

Бенефіціари

Більшість ОГС назвали молодь та дорослих своїми бенефіціарами. 78% респондентів назвали дорослих своїми основними бенефіціарами, 73,2% відповіли, що основними бенефіціарами є молоді люди. Вразливу молодь найчастіше назвали вторинними бенефіціарами – 58,5% респондентів. 22% ОГС заявили, що вони є їхніми основними бенефіціарами.

Мал. 10 Основні групи бенефіціарів ОГС

З іншого боку, молодь з обмеженими можливостями, вразливі дорослі та дорослі з обмеженими можливостями називалися бенефіціарами найрідше. Жінки називалися первинними бенефіціарами дещо частіше (51,2% ОГС) порівняно з чоловіками (41,5% ОГС). Отже, опитані ОГС розглядають переважно молодих та дорослих людей в цілому як своїх бенефіціарів і здебільшого не зосереджуються на вразливих дорослих та молоді з обмеженими можливостями.

Види діяльності організацій

Надання неформального навчання є основним видом діяльності ОГС, що досліджувалися. Більше 85% ОГС відповіли, що часто чи дуже часто пропонують неформальне навчання дорослим, а 73,2% сказали, що часто або дуже часто пропонують неформальне навчання молоді.

Мал. 10. Діяльність ОГС, пов'язана з РЛК та послуги з працевлаштування

Створення або використання інформації щодо розвитку навичок та/або працевлаштування є досить поширеним – 61% респондентів відповіли, що роблять це часто або дуже часто. Це може бути здійснено шляхом проведення досліджень у галузі розвитку навичок або працевлаштування, збору та аналізу даних та формулювання рекомендацій щодо політики. Однак варто зазначити, що діяльність щодо адвокації не є настільки поширеною серед опитаних ОГС. Менше 50% з них заявили, що захищають інтереси дорослих та громад, груп або секторів, а менше 40% ОГС захищають інтереси молоді.

Сприяння працевлаштуванню та підвищення самозайнятості є ще менш поширеними серед опитаних ОГС, хоча вони пов'язані з навчанням та розвитком навичок – понад 50% ОГС ніколи або рідко займаються цією діяльністю. Отже, опитані українські ОГС в основному зосереджуються на забезпеченні неформального навчання, але не завжди доповнюють цей вид діяльності сприянням зайнятості. Подібним чином вони частіше проводять дослідження у галузі розвитку навичок або працевлаштування, але це не завжди перетворюється на діяльність із адвокації інтересів.

Зміст діяльності організацій

Ключові компетентності та взаємовідносини з органами влади та державним сектором є двома найбільш поширеними типами змісту діяльності ОГС. Однак ОГС значно менше розглядають питання технічних компетентностей, ніж ключових: менше 50% ОГС заявляють, що вони зосереджуються на технічних компетентностях, порівняно з майже 83% ОГС, які часто або дуже часто працюють з ключовими компетентностями.

Мал. 2. Зміст діяльності ОГС, пов'язаної з РЛК та послугами з працевлаштування

Крім того, хоча ОГС досить часто повідомляють про підтримку відносин з владою та державним сектором, вони не беруть участь в адвокаційних заходах на одному рівні. Менше 50% повідомляють, що виступають за заходи та політики на користь громад, менше 40% – за заходи та політики на користь дорослих, і менше 30% – за заходи та політики на користь молоді.

Ефективні шляхи реалізації діяльності

Більшість респондентів сходяться на думці, що неформальні навчальні курси, а також стилі підготовки та навчання, що залучають участь учнів, є ефективними способами реалізації діяльності їхніх організацій. Майже 88% респондентів вважають, що ці підходи є ефективними або дуже ефективними.

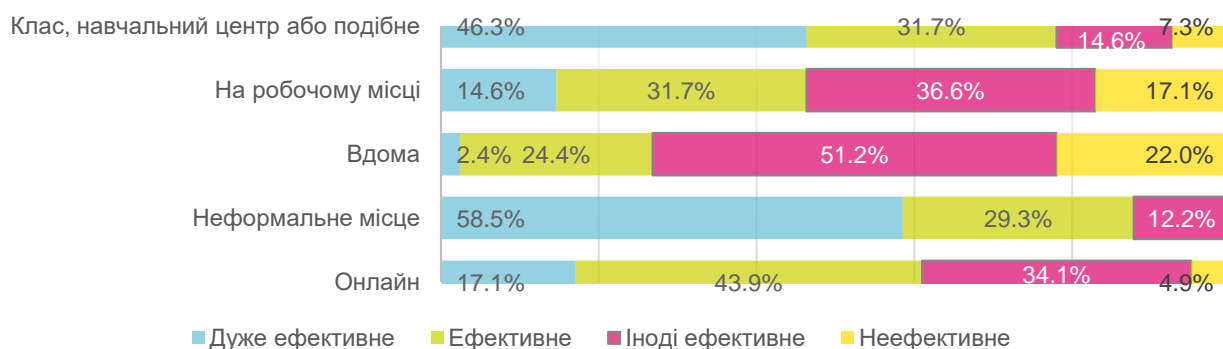
Майже 71% ОГС вірять в ефективність забезпечення мотивації людей до навчання, а 63,4% вважають, що підтримка неформального навчання людей є ефективним способом реалізації їхньої діяльності. Опитані ОГС однозначно віддають перевагу використанню і традиційних, і цифрових навчальних посібників, а не використанню лише цифрових або лише нецифрових засобів. Але вони не висловили переваги ні до офіційних, ні до незалежних джерел даних.

Мал. 12. Ефективні шляхи реалізації діяльності ОГС

Ефективні навчальні середовища

Респонденти вважають неформальні місця та класи або навчальні центри найбільш ефективними середовищами для навчання. Навчання вдома вважають найменш ефективним, а навчання на робочому місці було названо другим найменш ефективним середовищем. Загалом здається, що опитані ОГС надають перевагу середовищу, де учні мають особисті контакти з наставником та класом, а не обмеженому середовищу, такому як дім або квартира. У наш час важко уявити навчання вдома без використання інтернет-ресурсів або соціальних мереж, тому навіть вдома люди, які навчаються, намагаються встановити контакти з іншими та обмінятися досвідом та не закриватися в собі. Цікаво, що онлайн-навчання, яке часто трапляється вдома чи на робочому місці, має загальну підтримку ОГС – 61% з них називають його ефективним або дуже ефективним.

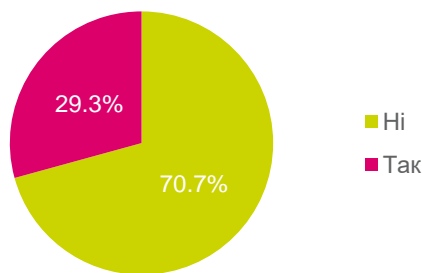
Мал. 13. Ефективне навчальне середовище

ЧАСТИНА 2. ВІДПОВІДЬ НА ПАНДЕМІЮ COVID-19

Пандемія COVID-19 мала значний вплив на ОГС у сфері РЛК в Україні. У цьому розділі описуються зміни, які ОГС внесли щодо своїх бенефіціарів та діяльність, а також причини цих змін. У ньому також обговорюється, які короткострокові та довгострокові уроки ОГС отримали від реалізації діяльності щодо РЛК в умовах кризи та які інструменти цифрового навчання вони застосували.

Зміна груп бенефіціарів через COVID-19

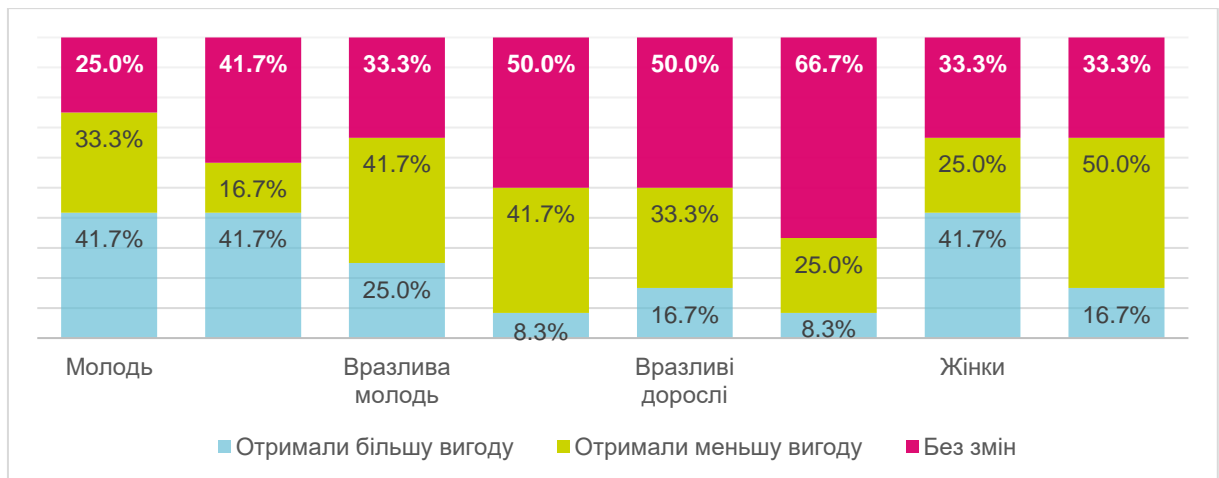
12 з 41 опитаних ОГС або 29,3% вибірки заявили, що змінили групи бенефіціарів у своїй діяльності з розвитку людського капіталу в 2020 році через пандемію COVID-19.

Мал. 14. Зміна груп бенефіціарів під час пандемії COVID-19 у 2020 р.

Говорячи про те, які групи бенефіціарів отримали більше користі від цих змін, ОГС, які повідомили про зміну груп бенефіціарів, найчастіше називають молодь, дорослих та жінок (41,7% назвали кожен з цих категорій).

На відміну від них, чоловіки, вразлива молодь та молодь з обмеженими можливостями є категоріями бенефіціарів, які найчастіше отримують меншу вигоду від змін, впроваджених ОГС через пандемію COVID-19, тоді як дорослі з обмеженими можливостями переважно не відчували змін у діяльності ОГС, за словами респондентів.

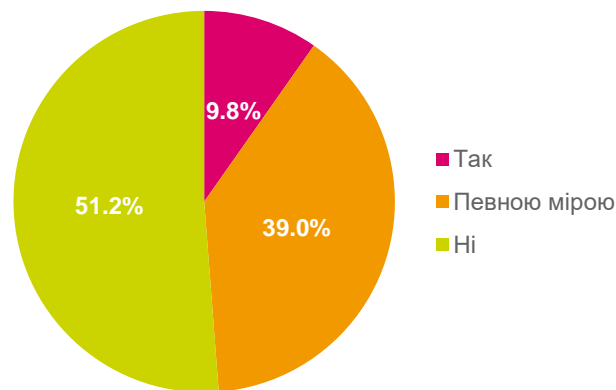
Мал. 15. Бенефіціари, які отримали більшу та меншу вигоду через зміну пріоритетів ОГС

ОГС, які внесли зміни до груп бенефіціарів, переважно кажуть, що ці зміни були відповіддю на власні потреби та попит груп бенефіціарів (понад 80%), а також результатом власної оцінки та ініціативи ОГС (75%).

Рішення щодо внесення змін до груп бенефіціарів та діяльності ОГС через пандемію COVID-19, головним чином, спричинені власними пріоритетами та оцінкою або потребами груп бенефіціарів. Ці причини також є найбільш значущими для ОГС, які не внесли жодних змін. Більше трьох четвертих ОГС назвали ці дві причини. До 50% ОГС впровадили ці зміни, щоб узгодити пріоритети посередницьких органів або слідувати вказівкам уряду.

Зміна пріоритетів в діяльності

4 ОГС повідомили про зміну пріоритетів у своїй діяльності з розвитку людського капіталу під час пандемії COVID-19, а 16 ОГС повідомили про їхню певну зміну. Ці ОГС складають відповідно 9,8% та 39% усіх опитаних організацій.

Мал. 16. Зміна діяльності під час пандемії COVID-19 у 2020 р.

ОГС, які внесли певні зміни у свою діяльність, зіткнувшись з пандемією COVID-19, назвали види діяльності, де відбулися такі зміни. Посилення самозайнятості – вид діяльності, який ОГС найчастіше розпочинали у 2020 році: 30% ОГС заявили, що це нова сфера діяльності для них.

Види діяльності, які найчастіше проводилися ОГС порівняно з попередніми роками, включають створення та/або використання інтелектуальної інформації щодо розвитку навичок та/або працевлаштування, надання неформального навчання дорослим та надання неформального навчання молоді. Однак створення або використання інформації щодо розвитку навичок та/або працевлаштування також було одним з видів діяльності, який найчастіше припиняли у 2020 році. 30% ОГС заявили, що припинили створювати та використовувати цю інформацію через пандемію COVID-19.

Така ж частка респондентів (30%) заявила, що припинили свою діяльність зі сприяння працевлаштуванню у 2020 році. Ще 25% заявили, що вони здійснювали цю діяльність більш рідко, порівняно з попередніми роками. Отже, хоча безробіття та мінливий попит на навички стали важливими проблемами в контексті пандемії коронавірусу, діяльність, спрямована на сприяння працевлаштуванню, досить істотно зменшилась серед опитаних ОГС.

Як ОГС, які змінили свою діяльність через пандемію COVID-19, так і ті, хто не впроваджував зміни, надали пояснення щодо причин свого рішення. Як і в ситуації з причинами зміни бенефіціарів, ОГС найчастіше називають власну оцінку та ініціативу (95%) та новий попит бенефіціарів (75%) основними причинами змін у своїй діяльності. Попит української влади на нові заходи був названий як фактор змін 40% респондентами, а нові затребувані заходи від посередницьких органів – 50%.

Мал. 17. Зміни видів діяльності, впроваджені під час пандемії COVID-19 у 2020 р., у порівнянні з попередніми роками

Усі ОГС, які заявили, що не вносили змін до своєї діяльності внаслідок COVID-19, зазначили, що їхні пріоритети залишаються актуальними. Серед інших причин більше 50% респондентів назвали відсутність нових вимог з боку бенефіціарів. Трохи менше ОГС заявили, що не змінювали діяльність, оскільки не було нових запитів з боку посередницьких органів (майже 43%). Відсутність державного попиту на зміни у діяльності була важливим фактором для 33,3% ОГС.

Ці відповіді відповідають причинам, наведеним ОГС, які впроваджували зміни в діяльності: обидві групи респондентів в основному пояснюють наявність або відсутність таких змін власними оцінками та попитом бенефіціарів або його відсутністю.

Використання цифрових інструментів навчання

Перенесення навчання в режим онлайн через обмеження очних зустрічей спонукало ОГС збільшити використання цифрових засобів навчання, таких як програмне забезпечення для відеозв'язку та платформи обміну документами. Лише 3 ОГС, що складає 7,3% вибірки, заявили, що використовували цифрові засоби навчання у 2020 році на тому ж рівні, що і раніше. Більшість респондентів заявили, що користувалися цими інструментами частіше, ніж раніше.

Інструменти синхронного відеозв'язку, такі як Zoom, Skype, WhatsApp та Facebook live, є найпоширенішими інструментами цифрового навчання, що використовують ОГС (97,4%). Рівні частки ОГС (76,3%) повідомили про використання платформ обміну документами, таких як хмарні сервіси та соціальні медіа для навчання. Програми Moodle та інші віртуальні класи та системи управління навчанням менше використовуються українськими ОГС, що свідчить про те, що їм бракує інформації про ці інструменти та здатності їх використовувати.

Мал. 18. Цифрові інструменти навчання, які ОГС у 2020 році використовували більше, ніж у попередніх роках

Короткострокові уроки COVID-19

Майже 83% ОГС заявляють, що надзвичайні ситуації та труднощі, що виникають при здійсненні заходів з розвитку людського капіталу у відповідь на пандемію COVID-19, надали їм деякі короткострокові уроки. Основним короткостроковим уроком є адаптація: 85,3% респондентів, які засвоїли короткочасні уроки, кажуть, що навчилися адаптувати свою діяльність чи методи реалізації.

Мал. 19. Короткострокові уроки впровадження заходів щодо РЛК у відповідь на COVID-19

Близько двох третин ОГС заявили, що оцінка нових потреб та мобілізація нових ресурсів стали важливими короткостроковими висновками 2020 року для них. Крім того, більше половини ОГС, які засвоїли короткострокові уроки пандемії, заявили, що навчилися співпрацювати з іншими організаціями і виявили, що розвиток людського капіталу відіграє певну роль в умовах кризи. Отже, в короткостроковій перспективі українські ОГС, насамперед, навчилися адаптувати свою діяльність згідно нових потреб та мобілізувати свої ресурси у відповідь на пандемію COVID-19.

Довгострокові уроки COVID-19

85,4% ОГС заявили, що винесли довгострокові уроки, працюючи під час пандемії COVID-19 у 2020 році, що трохи більше, ніж відсоток ОГС, які здобули короткострокові уроки зі світової кризи у галузі охорони здоров'я. Найважливішими довгостроковими уроками для ОГС є вдосконалення існуючих послуг, мотивація співробітників та/або волонтерів та підвищення їхнього досвіду. 60% та більше ОГС заявили, що значною мірою засвоїли ці уроки.

Понад 50% ОГС виявили важливість співпраці з іншими організаціями, пропонування нових послуг, залучення додаткових коштів, вдосконалення своїх організаційних здібностей, а також внутрішніх процесів та розуміння потреб нових груп бенефіціарів. У той же час, за словами ОГС, було мало потреби перекваліфувувати співробітників або волонтерів та залучати нових. Отже, інновації, мотивація та накопичення досвіду стали ключовими довгостроковими уроками для опитаних організацій.

Мал. 20. Довгострокові уроки впровадження заходів щодо РЛК у відповідь на COVID-19

РОЗДІЛ 3. ДІАЛОГ МІЖ ЗАЦІКАВЛЕНИМИ ОСОБАМИ ТА ЩОДО ПИТАНЬ ПОЛІТИКИ

Українські ОГС у сфері РЛК беруть участь у діалозі щодо питань політики з урядом та іншими зацікавленими особами. Вони також надають звіти своїм зацікавленим сторонам, такі як звіти про моніторинг та результати своїх досліджень та аналізу. У цьому розділі представлені результати дослідження щодо зацікавлених сторін та діалогу щодо питань політики.

Участь у діалозі щодо питань політики

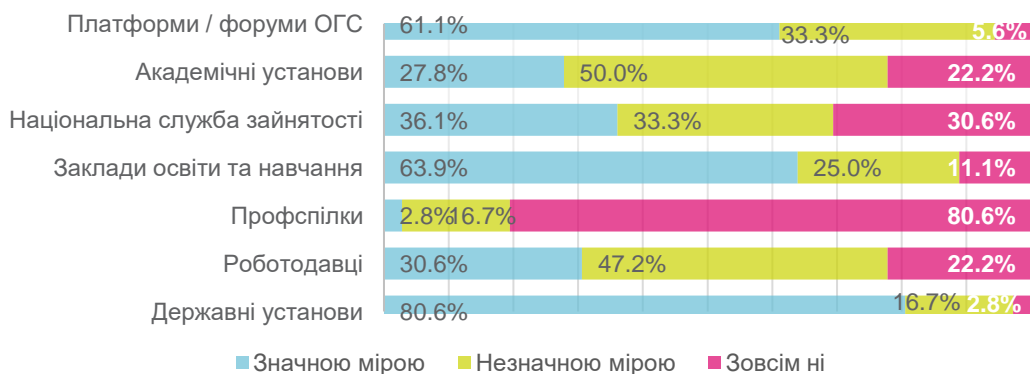
Більшість ОГС, що досліджувалися, беруть участь у діалозі щодо питань політики України щодо неформального навчання, інформального навчання та зайнятості, включаючи більше половини ОГС, які регулярно беруть участь у такому діалозі. Це показує, що обговорення питань політики є важливим для ОГС у сфері РЛК в Україні.

Лише кілька опитаних ОГС заявили, що вони або не беруть участь в обговоренні питань політики, але хотіли б, або не зацікавлені в участі у такому діалозі.

Мал. 21. Участь ОГС у діалозі з питань політики та звітування перед зацікавленими сторонами

Зацікавлені сторони

Мал. 22. Зацікавлені сторони ОГС

Говорячи про своїх зацікавлених осіб, ОГС, які беруть участь в обговоренні питань політики, найчастіше згадують державні установи. Ці установи є основними зацікавленими сторонами для понад 80% ОГС. Крім того, більше 60% ОГС, які беруть участь в обговоренні питань політики, називають навчальні заклади, такі як професійно-технічні школи та навчальні центри, а також платформи або форуми ОГС своїми зацікавленими сторонами.

ОГС не працюють активно із зацікавленими сторонами, пов'язаними зі сферою зайнятості: роботодавці та Національна служба зайнятості є основними зацікавленими сторонами приблизно третини ОГС. Зазвичай ОГС не розглядають профспілки як зацікавлених сторін. Тому українські ОГС в основному орієнтовані на уряд у своєму діалозі щодо питань політики, а також спілкуються з мережами ОГС та постачальниками навчальних програм.

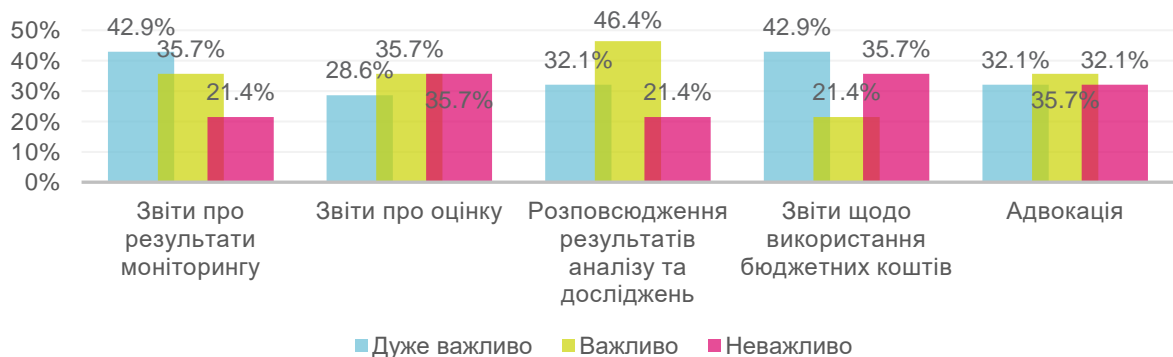
Зв'язок та звітування перед зацікавленими сторонами

ОГС, які беруть участь в обговоренні питань політики, так і тих, хто не бере участі в ньому, запитали, чи мають вони зв'язок із зацікавленими сторонами, такими як державні установи, роботодавці, профспілки та інші, та чи звітують перед ними. Більшість ОГС регулярно або зрідка звітують перед цими зацікавленими сторонами. Майже 32% ОГС заявили, що не пов'язані із зацікавленими сторонами та не звітують перед ними. Більше половини хотіли б мати зв'язок або звітувати перед зацікавленими сторонами.

Зміст звітності

Опитувані ОГС, які звітують перед зацікавленими сторонами, роблять це, використовуючи різні види контенту. Найчастіше це відбувається шляхом підготовки звітів про результати моніторингу та розповсюдження результатів аналізу та досліджень: понад 78% ОГС, які звітують перед зацікавленими сторонами, використовують такі види звітування. Звіти щодо використання бюджетних коштів також досить поширені, майже 43% ОГС називають це дуже важливим пунктом своїх звітів. Водночас понад 35% ОГС ніколи не звітують про використання бюджетних коштів.

На відміну від звітів про результати моніторингу, підготовка звітів про оцінку є менш поширеною серед опитаних ОГС: більше 35% ОГС, які звітують перед своїми зацікавленими сторонами, не надають звітів про оцінку.

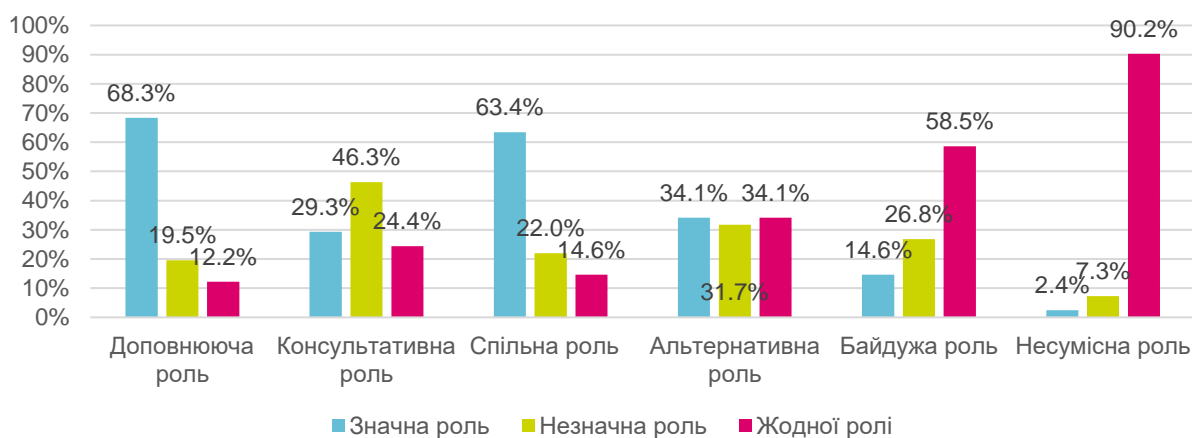
Мал. 23. Зміст звітності

Роль організації у порівнянні з роллю уряду

ОГС, що досліджувалися, в основному розглядають свою роль у розвитку людського капіталу як додаткову або спільну з українським урядом. Понад 68% респондентів вважають, що доповнююча роль (тобто вони беруть на себе роботу, яку не охоплює уряд) є головною роллю для їх організації. Більше 63% говорять те саме про спільну роль, що означає об'єднання зусиль з урядом.

Менша кількість ОГС розглядають свою роль як консультативну, коли з організацією проводяться консультації щодо державної політики, програм та інших рішень у сфері розвитку людського капіталу, та альтернативну, що означає, що ОГС є альтернативним джерелом допомоги бенефіціарам, які не звертаються до уряду.

Нарешті, дуже мала кількість ОГС вважають свою роль байдужою або несумісною з урядом. Вони не контактують з урядом і певною мірою йому протистоять.

Мал. 24. Роль ОГС у порівнянні з роллю уряду щодо РЛК

РОЗДІЛ 4. ПОТЕНЦІАЛ СЕКТОРУ РЛК

ОГС, що взяли участь у дослідженні, усвідомлюють свої сильні сторони: підвищення ефективності освіти, консультування з питань політики щодо РЛК та інші. Вони планують посилити свій внесок у РЛК у майбутньому. У цьому розділі висвітлені порівняльні переваги ОГС та їхні плани щодо РЛК.

Переваги ОГС порівняно з іншими

ОГС, що досліджувалися, найчастіше вважають підтримку ефективності освіти, навчання та інших навчальних процесів своєю перевагою порівняно з іншими державними, приватними чи неурядовими організаціями. Майже 93% ОГС називають це серед своїх переваг, а понад 70% з них вважають це своєю головною перевагою.

Мал. 25. Переваги ОГС порівняно з іншими

Надання незалежних консультацій та пропонування інноваційних ідей – ще два напрямки, в яких ОГС бачать свої переваги найбільше. І навпаки, гарантування прозорості публічних консультацій, покращення результатів цих консультацій, а також сприяння забезпечення прозорості та підзвітності реалізації політики щодо РЛК були названі перевагами найрідше. Крім того, моніторинг впровадження політики щодо розвитку навичок згадується як перевага чи головна перевага дещо більшою часткою ОГС (78%), ніж оцінка результатів впровадження політики щодо РЛК (майже 66%).

Отже, виглядає так, що опитувані ОГС мають переважно досвід та потенціал для підвищення ефективності освіти та навчання та надання консультацій. У той самий час процес публічного діалогу та його прозорість знаходяться поза фокусом більшості ОГС.

Плани щодо збільшення внеску ОГС у РЛК

Більше 97% ОГС, які брали участь у дослідженні, висловили намір збільшити свій внесок у РЛК. Лише одна ОГС заявила, що не має таких планів через несприятливі умови. Це свідчить про те, що опитані ОГС оптимістичні та ініціативні у своїй роботі та, ймовірно, розширять сферу своєї діяльності.

Сфери для збільшення внеску ОГС у РЛК

ОГС, що мають плани збільшити свій внесок у РЛК, здебільшого, мають намір зробити це у сфері доступності формального, неформального та інформального навчання. Понад 95% ОГС заявили, що, швидше за все, це зроблять.

Мал. 26. Сфери для збільшення внеску ОГС у РЛК

Більше 92% ОГС заявили, що, швидше за все, планують збільшити свій внесок у РЛК за рахунок надання можливостей для якісного навчання і майже 88% у сферах інклюзивності можливостей навчання та майбутнього навчання.

У той самий час сфери, у яких ОГС найменш імовірно будуть активними, включають доступність можливостей для працевлаштування, надання та просування технічних компетенцій, а також сталий спосіб життя та екологічно чиста (зелена) економіка. Крім того, менша кількість ОГС планує більше сприяти забезпеченню та просуванню технічних компетенцій, ніж забезпеченню та просуванню ключових компетентностей. Отже, опитані ОГС, швидше за все, зосередяться на якості та доступності навчання, але не на суміжних питаннях щодо працевлаштування чи економічних питаннях.

РОЗДІЛ 5. ВИСНОВКИ ЩОДО ІНТЕРВ'Ю З БЕНЕФІЦІАРАМИ

У рамках дослідження десятиох бенефіціарів, які пройшли тренінги, отримали консультації або підтримку від ОГС, запитали про корисність роботи ОГС у сфері РЛК. Вони дали свої відгуки про позитивні сторони тренінгів та аспекти, яких бракувало, прокоментували, як вони планують використовувати отримані навички та знання, та оцінили постачальників тренінгів. У цьому розділі представлені результати цих інтерв'ю.

Сильні сторони, зазначені бенефіціарами

Усі опитані бенефіціари, які пройшли тренінги, отримали консультації або підтримку, заявили про загальний позитивний досвід та надали позитивні відгуки щодо різних аспектів тренінгів.

Зокрема, респонденти дуже часто підкреслювали професіоналізм постачальників тренінгів та консультантів. Вони відзначили, що викладачі були досвідченими, добре представляли інформацію учасникам тренінгу, надавали стисло та актуальну інформацію без зайвих відхилень та робили це цікаво та доступно. Один респондент вказав на індивідуальний підхід на тренінгу з підвищення готовності ринку праці, який включав індивідуальні консультації з психологом та рекрутером.

Іншим часто згадуваним позитивним аспектом тренінгів є їхній зміст. Учасники сказали, що набуті знання для них цінні, і що вони планують їх застосувати. Кілька респондентів описали конкретні технічні навички, які вони отримали на цих тренінгах, такі як цифрові засоби дистанційного навчання, візуалізація в навчанні та бухгалтерський облік. Один учасник сказав, що навчальний курс допоміг йому краще підготуватися до навчального року. Респонденти, які пройшли тренінги з підготовки до співбесіди та написання резюме, зазначили, що ці навички є важливими та потрібними на ринку праці.

Опитані бенефіціари також часто відзначали гнучкі терміни та задовільну форму тренінгів. За відгуками одного з учасників, тренінги були доступні як в режимі онлайн, так і в режимі офлайн. Також ще один респондент зазначив, що час проведення тренінгів підходить як для зайнятих, так і для безробітних.

Кілька бенефіціарів із вдячністю згадали про підтримку після тренінгу. Вони сказали, що тренери надавали методичну підтримку після закінчення курсу. Інші позитивні риси тренінгів, про які згадали бенефіціари, включають багато практичних завдань та комфортні умови навчання.

Недоліки, зазначені бенефіціарами

Бенефіціари також висловили думку щодо шляхів вдосконалення тренінгів, консультацій або підтримки, тоді як деякі з них називали речі, якими вони не задоволені.

Щодо змісту тренінгів, респонденти запропонували додати інші теми, такі як цифрова грамотність, робота з «хмарними сервісами» та робота з програмним забезпеченням для редагування текстів.

Респонденти також висловили бажання мати більше індивідуальних консультацій з тренерами, психологами та рекрутерами.

Що стосується формату тренінгів, один з респондентів сказав, що розуміє необхідність проведення онлайн-тренінгів через ситуацію з громадським здоров'ям, але вважає, що офлайн-тренінги є більш ефективними.

Крім того, один респондент запропонував проводити попереднє опитування учасників тренінгу для визначення загального рівня обізнаності з предметом та формування груп учасників за рівнями знань. Інший респондент сказав, що було б добре мати відеозаписи та матеріали курсу та презентації після закінчення курсу.

Ідеї щодо нових тренінгів

Шість з десяти опитаних бенефіціарів сказали, що мають ідеї щодо нових тренінгів або послуг, які могли б допомогти їм розвинути навички або надати їм можливість працевлаштування. Були названі такі ідеї:

- подальше вивчення інструментів візуалізації;
- створення та монтаж відео, робота з блог-платформами;
- оподаткування та податкова звітність;
- підприємництво;
- передові техніки та технології шиття;
- пошиття одягу для собак;
- комплексні курси розвитку особистості та підтримка претендентів на роботу.

Ідеї щодо особистісного розвитку

Дев'ять з десяти опитаних бенефіціарів заявили, що під час навчального процесу вони отримали нові ідеї щодо того, як вони хотіли б рухатись у своєму особистісному чи професійному розвитку або в подальшому навчанні.

Вони сказали, що хотіли б продовжити навчання та поглибити свої знання. Одна респондентка сказала, що хотіла б розпочати власні некомерційні проекти. Деякі респонденти вже застосовували набуті навички на час опитування, навчаючи своїх колег інструментам онлайн-навчання.

Один бенефіціар розповів особисту історію про те, як проведені тренінги та консультації допомогли йому перекваліфікуватися після втрати роботи через COVID-19:

«Через те, що я людина з обмеженими можливостями і маю хворобу, яка підвищує ризики COVID-19 для мене, я не міг їздити на роботу в офіс і був змушений звільнитися влітку 2020 року. У проекті мені порадили розглянути види діяльності, що дозволяють працювати віддалено з дому. З запропонованих навчальних програм я обрав курси з просування бізнес-сторінок у соціальних мережах. Для того, щоб завершити курси, мені потрібна була реальна сторінка, яку б я міг просувати на практиці. Експерти проекту рекомендували мені справжню бізнес-сторінку, якою я займався під час навчання та перший місяць після закінчення навчання».

Що далі

Бенефіціари розповіли про те, як вони планують застосовувати набуті навички та знання у майбутньому. Вони сказали, що збираються використовувати свої нові навички для пошуку роботи, для вдосконалення управління часом, використання цифрових інструментів навчання для навчальних цілей та зустрічей, подання заявок на гранти та перетворення свого хобі на кар'єру.

Одна респондентка зазначила, що завдяки отриманим знанням вона знайшла нову стабільну роботу. Отже, отримані навички та інформація мають важливе та практичне значення для бенефіціарів.

Джерела інформації

Члени сім'ї були джерелом інформації про навчальні курси, консультації та підтримку ОГС для восьми з десяти опитаних бенефіціарів. Інші два бенефіціари дізналися про цю можливість з інтернет-джерел.

Дев'ять з десяти респондентів сказали, що їм було легко знайти цю інформацію, тоді як одна респондентка зазначила, що це було непросто, і якби вона не знала постачальників тренінгів та їхніх спільних друзів, вона могла б і не дізнатися про цю можливість навчання. Тож бенефіціари найчастіше отримують інформацію про тренінги, консультації чи підтримку, що надаються ОГС, через особисті мережі.

Четверо з десяти опитаних бенефіціарів сказали, що вони обирали між ОГС, де вони пройшли тренінги або отримали консультації, та іншими організаціями. Один із цих респондентів сказав, що інші професійні тренінги в їхньому місті або недоступні, або доступні у незручний час і також дорогі.

Серед способів, за допомогою яких ОГС могли б їх краще інформувати, бенефіціари згадали соціальні медіа, розсилки електронною поштою, листівки та засоби масової інформації. Кілька респондентів сказали, що вони вже стежать за ОГС, які проводили тренінги або консультування в соціальних мережах, і що цей канал їм дуже підходить.

Оцінка інструкторів та консультантів

Бенефіціари оцінили, на скільки постачальники тренінгів, інструктори та консультанти відповідали їхнім потребам та інтересам за такими критеріями:

- i. розуміли потреби бенефіціарів;
- ii. надали час для роз'яснення питання;
- iii. переконалися, що інтереси та потреби бенефіціара були враховані;
- iv. задовільнили потреби бенефіціарів.

Оцінка проводилася за 5-бальною шкалою, де 1 бал був найнижчим (дуже погано), а 5 – найвищим (дуже добре). (i) Розуміння потреб бенефіціарів оцінювалося у середньому 5 балами; (ii) витратити часу на роз'яснення питання – в середньому 4,9 бали; (iii) забезпечення врахування інтересів та потреб бенефіціара – 4,8 бали; та (iv) задоволення потреб бенефіціара – 4,9 бали.

Отже, провайдери тренінгів, інструктори та консультанти отримали високі оцінки за всіма перерахованими критеріями від респондентів з питань задоволення їхніх потреб.

Популяризація потенціалу

На закінчення опитаних бенефіціарів запитали, чи будуть вони рекомендувати своїм друзям, знайомим чи членам родини взяти участь у тих самих тренінгах, консультаціях чи отримати підтримку. Усі респонденти підтвердили, що вони рекомендуватимуть такі тренінги, консультації чи підтримку іншим, тоді як деякі з них зазначили, що вони вже їх рекомендували комусь.

Серед причин, чому вони рекомендували б тренінги, консультації чи підтримку з боку ОГС іншим, респонденти назвали такі:

- якісне навчання, яке є безкоштовним;
- той факт, що небагато організацій пропонують настільки ж широкий спектр курсів професійного навчання з індивідуальним підходом до процесу пошуку роботи;
- можливість встановити нові контакти, отримати нові знання та підтримку;
- допомогти своїм друзям, які втратили роботу через локдаун та яким потрібно перекваліфікуватися та знайти нову роботу.

Отже, опитані бенефіціари, швидше за все, рекомендуватимуть тренінги, консультації чи підтримку, які були надані ОГС. Вони цінують як зміст, так і якість наданого навчання та демонструють здатність визначити необхідність подібного навчання серед їхніх близьких та знайомих.

РОЗДІЛ 6. ВИСНОВКИ

Українські ОГС у сфері РЛК, що досліджувалися, продемонстрували широкий спектр діяльності та різноманітний склад. Крім того, опитування бенефіціарів підтвердило, що робота ОГС важлива та впливова. У цьому розділі узагальнено висновки цього дослідження, що структуровані навколо таких ключових питань: профіль ОГС, їхня робота, стійкість під час пандемії COVID-19, їхня участь у діалозі щодо питань політики, роль та потенціал на майбутнє.

Профіль ОГС

ОГС у сфері РЛК, що досліджувалися, представляють собою різноманітну групу організацій. Вони розташовані у різних регіонах України, як у великих, так і в малих містах. Деякі з них були засновані зовсім нещодавно, а історія інших почалася ще у 90-х роках минулого століття.

Незважаючи на те, що місцеві та субнаціональні рівні діяльності є більш поширеними серед опитаних ОГС, існує значна частка тих, що діють на національному рівні та в більш широкому регіоні: Центральній та Східній Європі та за її межами. Подібним чином, хоча більшість опитаних ОГС мають штат лише з кількох чоловік, є також ті, що мають більше 50 співробітників та підрядників.

Вони підтримують стосунки з іншими ОГС: зазвичай вони є членами мереж і вважають платформи та форуми ОГС їхніми зацікавленими сторонами. Деякі з них управляють власними мережами.

Це свідчить про те, що ОГС у сфері РЛК в Україні є значною мірою стабільними та налагодженими організаціями, які працюють серед розгалуженої екосистеми таких самих організацій та платформ ОГС, що сприяє їхньому організаційному потенціалу та дозволяє їм здійснювати свою діяльність на масштабному рівні.

Робота ОГС у сфері неформального та інформального навчання та послуги щодо працевлаштування

ОГС активно працюють у сфері розвитку людського капіталу в Україні. Їхньою основною діяльністю є надання неформального навчання молоді та дорослим людям, а також проведення досліджень та аналізу у сфері розвитку навичок та/або працевлаштування. Що стосується змісту їхньої діяльності, розвиток ключових компетентностей та підтримка відносин з владою та державним сектором є найбільш поширеними видами їхньої діяльності.

Бенефіціарами опитаних ОГС є як молодь, так і дорослі, хоча ОГС не орієнтовані конкретно на людей з обмеженими можливостями та вразливу молодь та дорослих.

Робота ОГС має відчутний вплив на їхніх бенефіціарів. Бенефіціари, які брали участь у тренінгах, отримували консультації або підтримку, що надавалися ОГС, дали позитивні відгуки про зміст та якість цих послуг. Вони повідомили про отримання нових знань та навичок, які вони планують застосовувати у своєму особистому та професійному житті. Це особливо важливо з огляду на те, що українська економіка постраждала від пандемії COVID-19, через яку багато людей залишилися безробітними або частково зайнятими.

Аналіз діяльності ОГС та її змісту показав деякі потенційні сфери зростання. Однією з таких сфер є зайнятість та підприємництво. Хоча опитані ОГС є дуже активними та ефективними у

забезпеченні навчання, вони менш зайняті сприянням працевлаштуванню чи самозайнятості своїх бенефіціарів та сприянням підприємництву.

Розширення їх сфери діяльності на працевлаштування та підприємництво допомогло б ОГС краще пов'язати зміст своїх тренінгів із вимогами ринку праці та надати більш комплексне обслуговування своїм бенефіціарам від викладацьких навичок до покращення їх професійного статусу та доходів.

Іншим потенційним напрямком зростання є підвищення кваліфікації технічних компетентностей, особливо навичок, пов'язаних з технологіями та використанням цифрових інструментів. Останнім часом попит на ці навички в Україні зростає, і ще більше посилюється через локдауни для стримування пандемії COVID-19. Розвиток технічних компетенцій бенефіціарів допоможе їм краще відповідати вимогам сучасного ринку праці.

Стійкість під час пандемії COVID-19

Пандемія COVID-19, що почалася у 2020 році та продовжується зараз, завдала удару українській економіці та бізнесу та призвела до зростання безробіття та зміни попиту на навички.

ОГС у сфері РЛК були змушені адаптуватися та впроваджувати інновації. Близько половини опитаних ОГС внесли зміни до своєї діяльності, а кожна четверта ОГС повідомила про зміни у складі бенефіціарів. Адаптація діяльності або методів стала ключовим короткостроковим наслідком пандемії COVID-19 для ОГС, тоді як інновації у сфері послуг та підвищення рівня знань стали найважливішими уроками на довгостроковий період.

Половина опитаних ОГС заявляють, що зміна попиту з боку посередницьких органів стала однією з причин змін складу бенефіціарів або діяльності у 2020 році. Враховуючи той факт, що донорське фінансування є найважливішим джерелом фінансування ОГС, і його використовують дві третини опитаних ОГС, це означає, що пріоритети донорів відіграють важливу роль у стратегії діяльності ОГС у сфері РЛК в Україні.

Тому, з одного боку, ОГС у сфері РЛК було б на користь активніше включати власну оцінку потреб бенефіціарів у процес прийняття рішень, а з іншого боку, диверсифікувати донорське фінансування або залучати власні кошти за рахунок самофінансування, щоб бути більш фінансово незалежними.

В Україні, як і в усьому світі, вимоги щодо соціального дистанціювання перевели значну частину навчальної діяльності в формат онлайн. Українські ОГС у сфері РЛК почали використовувати цифрові засоби навчання у своїй роботі. Однак, за словами ОГС, найбільш вживаними є програми відеозв'язку та платформи для обміну документами, а не програми віртуальних класів та системи управління навчанням, які використовуються набагато рідше.

Останні інструменти можуть бути дорожчими і для їх використання можуть знадобитися більш досконалі технологічні навички. У той самий час вони забезпечують додаткову зручність для учнів, дозволяючи їм переглядати матеріали курсу, подавати виконані завдання та відстежувати свій прогрес. Отже, для ОГС було б корисно застосовувати більш досконалі засоби навчання та платформи для своєї роботи у сфері надання навчання.

Участь у діалозі щодо питань політики, роль та потенціал на майбутнє

Більшість опитаних ОГС беруть участь в обговоренні питань політики, тоді як урядові установи є одними з основних їх зацікавлених сторін поряд із освітніми та навчальними закладами та платформами і форумами ОГС. Щодо своєї ролі стосовно відносин із урядом у сфері РЛК, вони, здебільшого, вважають її доповнюючою, беручи на себе роботу, якої він не робить. Або, також, ОГС вважають себе такими, що спільно співпрацюють з урядом.

ОГС вважають, що їхньою основною перевагою є підтримка ефективності освіти, навчання та інших навчальних процесів, і більшість з них планують збільшити свій внесок у РЛК у сфері доступності формального, неформального та інформального навчання.

Незважаючи на те, що опитані ОГС дуже активно надають свої послуги та проводять моніторинг та аналіз, їхня роль у політичному діалозі збільшиться, якщо вони активніше будуть залучатися до оцінки державної політики та відстоювання політичних заходів.

Таким чином, представники влади знали б позицію ОГС, що дозволило б їм пропонувати свої рішення і рекомендації уряду.

ПОСИЛАННЯ

1. Річний звіт Мережі організацій громадянського суспільства (2018 р.), ПРООН (липень 2019 р.), доступний за посиланням: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/library/democratic_governance/annual-report-of-cso-hubs-network.html
2. Carnegie Europe (грудень 2020 р.). Криза спричинена коронавірусом, як можливість в Україні. Звіт про дослідження, доступний за посиланням: <https://carnegieeurope.eu/2020/12/07/coronavirus-crisis-as-opportunity-in-ukraine-pub-83144>
3. Творчий центр ТЦК (2016 р.) Визначення громадянського суспільства для України, Звіт про дослідження, доступний за посиланням: https://www.researchgate.net/publication/302901993_Defining_civil_society_for_Ukraine
4. Веб-сайт DVV International: <https://www.dvv-international.org.ua/ukraine/projects/2019>
5. ECNL та Український центр незалежних політичних досліджень (УНЦПД) (вересень 2020 р.). Барометр ОГС – моніторинг середовища, в якому працюють організації громадянського суспільства у країнах Східного партнерства. Україна, Звіт, доступний за посиланням: <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/publications/cso-meter-assessing-civil-society-environment-eastern-10>
6. ECNL та Антикорупційний правовий центр Transparency International (2019 р.) Барометр ОГС , оцінка середовища громадянського суспільства у країнах Східного партнерства, Україна, Звіт 2019 р., доступний за посиланням: <https://www.euneighbours.eu/en/east/stay-informed/publications/cso-meter-assessing-civil-society-environment-eastern-partnership-5>
7. ЄФО (2019 р.) Політичний діалог у професійно-технічній освіті: яку роль відіграють організації громадянського суспільства? Пілотне дослідження у країнах Південного та Східного Середземномор'я., доступний за посиланням: <https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/policy-dialogue-vocational-education-what-role-civil>
8. Дослідження «Проникнення Інтернету в Україні», Інтернет Асоціація України, Factum Group, жовтень 2019 р. [українською мовою], доступний за посиланням: https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovcyh_doslidzhen_iii_kvartal_2019_roku.pdf
9. Л. Паливода, Благодійний фонд «Творчий центр ТЦК» (2014) Організації громадянського суспільства в Україні: стан і динаміка, 2002-2013, Звіт про дослідження, доступний за посиланням: https://www.researchgate.net/publication/259563370_Civil_Society_Organizations_in_Ukraine_The_State_and_Dynamics_2002-2011
10. М. Андреев (серпень 2019) Чому потрібен закон про освіту дорослих?, стаття в Українській правді, [українською мовою], доступна за посиланням: <https://life.pravda.com.ua/columns/2019/08/19/237921/>
11. ОБСЄ (лютий 2015 р.). Громадянське суспільство та криза в Україні. Тематичний звіт, доступний за посиланням: <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/141046>

12. ДССУ (2017 р.) «Діяльність громадських організацій в Україні в 2018 році», Статистичне видання, доступне за посиланням: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. ДССУ (2019 р.) «Діяльність громадських організацій в Україні в 2018 році», Статистичне видання, доступне за посиланням: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Мережа хабів громадянського суспільства, веб-сайт: <https://www.hubs.org.ua/en/about-us/what-is-the-network/>
15. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17?lang=en#Text>
16. Закон України «Про освіту», ст. 18 «Освіта дорослих», 5 вересня 2017 р., № 2145-VIII, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?lang=en#Text>
17. Закон України «Про зайнятість населення», ст. 36-38 «Діяльність суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні», від 5 липня 2012 р., № 5076-VI, доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
18. USAID (травень 2020 р.) Громадянське суспільство знову на передовій боротьби з COVID-19. Посилення неурядових організацій та організацій на місцях, доступний за посиланням: <https://engage.org.ua/civil-society-rises-again-to-fight-covid-19-2/>
19. Українська асоціація освіти дорослих, веб-сайт: <http://www.uaod.org.ua/en/>
20. За останні півроку українська аудиторія в Instagram збільшилася на 13%, у Facebook – на 7,1%, – дослідження [українською мовою], доступний за посиланням: <https://ukranews.com/ua/news/715415-u-instagram-i-facebook-zroslo-ukrayinska-audytoriya-za-ostanni-pivroku-rlusone>
21. ООН. Вживання заходів для Цілей сталого розвитку? доступний за посиланням: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
22. USAID (жовтень 2020 р.) Індекс сталості організацій громадянського суспільства 2019. Центральна та Східна Європа та Євразія, 23-є видання, доступний за посиланням: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/csosi-europe-eurasia-2019-report.pdf>